

บันทึก

เรื่อง ผู้จัดการมรดกเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ ขอให้จำหน่ายทรัพย์สินอันเป็นมรดก
(กรณีที่ดินกองมรดก โฉนดที่ ๑๒๙๕ และ ๑๓๑๖ แขวงวังบูรพา เขตพระนคร
กรุงเทพมหานคร)

ตามที่เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา มีหนังสือ ที่ สร.๐๒๐๓/๑๐๖๕๙ ลงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๑๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กระทรวงมหาดไทยรายงานว่า นายอาชว์ กุญชร ณ อยุธยา กับพวกซึ่งเป็นผู้จัดการมรดกของเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ ได้มีหนังสือร้องเรียนขอให้คณะกรรมการพิจารณาให้ความเห็นชอบให้ผู้ร้องจำหน่ายที่ดินกองมรดก โฉนดที่ ๑๒๙๕ และ ๑๓๑๖ แขวงวังบูรพา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เพราะการจำหน่ายที่ดินดังกล่าวถูกจำกัดโดยข้อกำหนดในพินัยกรรมของเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ ซึ่งกำหนดว่า “ให้คงเป็นทรัพย์สินสมบัติในนามของเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ (หม่อมราชวงศ์หลาน) อยู่เสมอไปตลอดกาลไม่เป็นมรดกตกเป็นสิทธิแก่ผู้ใด เป็นที่สำหรับเก็บผลประโยชน์บำรุงสกุลเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ (หม่อมราชวงศ์หลาน) เว้นไว้แต่เมื่อรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะต้องประสงค์ให้เป็นอย่างอื่นจึงจะเปลี่ยนแปลงตามเหตุการณ์นั้น” และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ถือว่าพินัยกรรมดังกล่าวมีผลเป็นพินัยกรรมที่ถูกต้องตามพระราชกำหนดกฎหมายทุกประการ และฯพณฯ นายกรัฐมนตรีมีบัญชาให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาเสนอความเห็นนั้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๔) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวพร้อมด้วยผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมที่ดิน) แล้ว ขอเสนอความเห็นดังต่อไปนี้

กรณีขอจำหน่ายที่ดินกองมรดกตามพินัยกรรมของเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ ที่มีข้อกำหนดห้ามจำหน่ายไว้ในพินัยกรรมในลักษณะเดียวกันนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๔) ได้เคยให้ความเห็นไว้แล้ว (บันทึกเรื่องขออนุมัติซื้อที่ดินของเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ ส่งสำนักเลขาธิการคณะกรรมการพร้อมกับหนังสือ ที่ ๑๖๗๐/๒๕๐๓ ลงวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๐๓) ว่า “ฯลฯ คณะรัฐมนตรีจำต้องมีความเห็นชอบแก่การซื้อขายดังกล่าว คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นสมควรที่จะเสนอต่อไปด้วยว่า ในการลงมติของคณะรัฐมนตรีนั้นควรเป็นมติแต่เพียงว่า เป็นความประสงค์ของรัฐบาลที่จะให้ที่ดินดังกล่าวซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนต่อไปได้ ฯลฯ”

แต่โดยที่ข้อเท็จจริงในกรณีขอจำหน่ายที่ดินบริเวณตลาดบ้านหม้อซึ่งเป็นปัญหาในเรื่องนี้แตกต่างกับข้อเท็จจริงในกรณีขอจำหน่ายที่ดินกองมรดกของเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ แขวงคลองเตย ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ให้ความเห็นไปแล้วดังกล่าวข้างต้น กล่าวคือ

ในเรื่องนั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๔) ได้ให้ความเห็นไปในทางเห็นควรให้จำหน่ายได้ เพราะไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าทายาทประสงค์จะนำเงินค่าที่ดินที่จำหน่ายได้ไปดำเนินการให้ผิดไปจากข้อกำหนดในพินัยกรรมของเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ ซึ่งกำหนดไว้ชัดแจ้งว่า หากจำเป็นต้องขายหรือแลกเปลี่ยนที่ดินแปลงนี้ด้วยความประสงค์แห่งรัฐบาล ให้ผู้จัดการมรดกเอาเงินนั้นมาซื้อที่ดินเพื่อให้วงศ์ญาติของเจ้าของมรดกได้อยู่อาศัย แต่กลับปรากฏในภายหลังว่าผู้จัดการมรดกที่จัดการจำหน่ายที่ดินแขวงคลองเตยมิได้นำเงินที่ได้จากการจำหน่ายที่ดินดังกล่าวไปจัดการให้เป็นไปตามข้อกำหนดในพินัยกรรมจนต้องมีกรณีพิพาทขึ้นสู่ศาล (คำพิพากษากฎีกาที่ ๑๖๙๙/๒๕๑๕) แต่ข้อเท็จจริงในการขอจำหน่ายที่ดินบริเวณตลาดบ้านหม้อนี้ปรากฏชัดแจ้งในคำขอให้จำหน่ายที่ดินรายนี้ที่ทายาทได้ยื่นต่อผู้จัดการมรดก^๑ ได้แสดงความประสงค์โดยชัดแจ้งว่า ประสงค์จะจำหน่ายที่ดินรายนี้ เพื่อนำเงินมาแบ่งปันกันระหว่างทายาท ซึ่งความประสงค์ดังกล่าวนี้ขัดกับข้อกำหนดในพินัยกรรมของเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ซึ่งกำหนดในข้อ ๑ ว่า ที่ดินตามทะเบียนหมายเป็นระวางที่ ๑ต. ๑ฎ. ๗ เลขที่ ๒๐๓ (๒๑๐) ตำบลพาหุรัด เป็นเนื้อที่ ๑๙ (๑๕) ตารางวา ๓๐ (๑๕) วา โฉนดหมายเลขที่ ๑๓๑๐ (๑๓๑๖) มีชื่อเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ (หม่อมราชวงศ์หลาน) (ซึ่งได้จำนำไว้กับกรมพระคลังข้างที่ในเวลานั้นนั้น ถ้าแลได้ถ่ายคืนมาแล้ว) ให้คงเป็นทรัพย์สินสมบัติในนามของเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ (หม่อมราชวงศ์หลาน) อยู่เสมอไปตลอดกาล ไม่เป็นมรดกตกเป็นสิทธิแก่ผู้ใด เป็นที่สำหรับเก็บผลประโยชน์บำรุงสกุลเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ (หม่อมราชวงศ์หลาน) เว้นไว้แต่เมื่อรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะต้องประสงค์ให้เป็นอย่างอื่น จึงจะเปลี่ยนแปลงตามเหตุการณ์นั้น” และในข้อ ๑๑ ว่า “ถ้าที่ดินแลตึกเรือนโรงรายนี้จะต้องขายเสีย ด้วยเหตุที่รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะต้องการให้เป็นไปอย่างหนึ่งอย่างใด ขอรับพระราชทานให้ได้ฝากเงินจำนวนที่จะจ่ายเป็นค่าที่นั้นไว้ ณ ธนาคารแห่งหนึ่งแห่งใดในนามของข้าพระพุทธเจ้าเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ (หม่อมราชวงศ์หลาน) ให้ผู้มีหน้าที่จัดการบำรุงบุตรหลานได้เงินดอกเบี้ยนั้นมาแบ่งปันกันไปตามสมควร” พฤติการณ์จึงเห็นได้ว่า ที่ผู้จัดการมรดกยื่นคำขอให้รัฐบาลให้ความเห็นชอบในการจำหน่ายที่ดินรายนี้ก็เพื่อประสงค์จะหลีกเลี่ยงข้อกำหนดในพินัยกรรมเท่านั้น มิได้มีความจำเป็นประการอื่น การที่อ้างว่าประสงค์จะจำหน่ายที่ดินรายนี้เพื่อทำการพัฒนาท้องถิ่นย่านตลาดบ้านหม้อให้เจริญขึ้น ก็เห็นว่า การพัฒนาท้องถิ่นในย่านตลาดบ้านหม้อให้เจริญขึ้นอาจทำได้โดยไม่จำเป็นต้องจำหน่ายที่ดินในกองมรดกของเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ และอีกประการหนึ่ง คำร้องขอจำหน่ายที่ดินตามพินัยกรรมรายนี้ ผู้จัดการมรดกมิได้เห็นชอบพร้อมกัน โดยนายคิวงษ์ กุญชร ณ อยุธยา ซึ่งเป็นทายาทและผู้จัดการมรดกตามพินัยกรรมด้วยผู้หนึ่ง ได้ร้องคัดค้านการขอจำหน่ายที่ดินรายนี้ไว้ การที่ทายาทและผู้จัดการมรดกยังไม่ตกลงกันให้เป็นที่ยืนยันก่อนที่ยื่นคำร้องขอให้รัฐบาลให้ความเห็นชอบในการจำหน่าย

^๑ คำขอให้จำหน่ายขายทรัพย์สิน ฯลฯ ในกองมรดกของท่านเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์

๓. เงินที่ขายได้นี้ให้ผู้จัดการมรดกนำเข้าฝากธนาคารไว้ก่อนมีกำหนด ๑ ปี พันกำหนดนี้แล้วจึงให้ผู้จัดการมรดกจัดดำเนินการแบ่งเงินพร้อมดอกเบี้ยให้แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายผู้รับผลประโยชน์แต่ละคนตามส่วนที่ปรากฏอยู่ในพินัยกรรมฉบับลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๔๕๖ ของเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ฯ

ที่ดินรายนี้ หากให้ความเห็นชอบไปทั้งๆ ที่ผู้จัดการมรดกยังขัดแย้งกันอยู่และเป็นที่เห็นได้ว่าอาจมีกรณีพิพาทขึ้นที่ศาลได้นั้น ย่อมไม่เป็นการสมควรอย่างยิ่ง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๔) จึงมีความเห็นว่า ในขณะนี้ยังไม่มีความจำเป็น และไม่เป็นการสมควรที่รัฐบาลจะมีมติให้จำหน่ายที่ดินบริเวณตลาดบ้านหม้อตามโฉนดที่ ๑๒๙๕ และ ๑๓๑๖ ตามหนังสือร้องเรียน

(ลงชื่อ) ส. โทตระกิตย์

(นายสมภพ โทตระกิตย์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤศจิกายน ๒๕๑๗